

אי מניעת פשע - לא רק חובה מוסרית

אם הגיעה אליכם ידיעה על אדם כלשהו המתכוון לפשוע הרי שעל פי החוק אתם מחויבים לדווח על כך למשטרה. במידה שלא תעשו כן, אתם מסתכנים בכתב אישום פלילי בגין עבירת אי מניעת פשע, שעלולה להוביל לתקופה מאחורי סורג וברית. עו"ד אסף דוק מסביר במאמר הבא על משמעותה של עבירת אי מניעת פשע ויסודותיה.

עבירת אי מניעת פשע והרציונאל שמאחוריה

הסעיף בחוק העונשין שעוסק בעבירת אי מניעת פשע הינו 262, וזו לשונו: "מי שידע כי פלוני זומם לעשות מעשה פשע ולא נקט כל האמצעים הסבירים למנוע את עשייתו או את השלמתו, דינו - מאסר שנתיים". לפני שניכנס לעובי הקורה ונבין במה דברים אמורים, נציין בפשטות כי מי שלא נוקט באמצעים סבירים למניעת פשע צפוי לענישה מרבית של שתי שנות מאסר. זהו עונש כבד לכל הדעות ובפרט אם נזכור שכל אדם מן השורה עלול להיות מואשם בעבירה זו, מבלי שביצע בעצמו על מעשה פשע.

מה ההיגיון, אם כן, שמאחורי עבירה זו? ובכן, ביסודו מונחת התפיסה שלא רק מערכות הממשל אחראיות לשלום האזרחים אלא ישנה גם אחריות הדדית ומוסרית של אדם כלפי חברו וכלפי החברה בכלל. יחד עם זאת, ברור למחוקק כי פעמים רבות אזרחים אינם נוקטים על פי המצופה מהם עקב מגוון רחב מאוד של סיבות, החל מאדישות ועד לרתיעה. לכן דאג המחוקק לעגן חובה זו בחקיקה שמחייבת לדווח על פשעים ולנסות למנוע אותם.

האם האזרח אמור להלשין ולהפוך לשוטר בפני עצמו?

השאלה שלעיל עשויה להוות ביקורת לגיטימית על סעיף זה של חוק העונשין, שכן לכאורה הוא מחייב אדם להלשין על שכנו, על עוברי אורח או אפילו על בני משפחתו. אכן, בכל חוק צריך המחוקק לאזן בין שיקולים שונים וכאן הוחלט כי מניעת הפשע ותוצאותיו גוברת על פגיעה כלשהי שיכולה להתקיים במישור האישי, הפרטי והבינאישי. כפי שניתן לראות, סעיף זה (בניגוד לסעיף אחר שנעסוק בו בהמשך) אינו מגביל את אחריות הדיווח לגבי זהותו של האדם שעומד לבצע פשע. יחד עם זאת, לאורך השנים נדרשו בתי המשפט לפסיקות באשר להתקיימותה של חובת הדיווח, שכן עולה השאלה האם חובה לדווח רק על פשעים שבוודאות עומדים להתבצע, ובקרוב, או גם כשקיימת ידיעה על קבוצת אנשים שנוהגים בדרך כלל לבצע פשעים? לכאורה, במקרה האחרון האדם לא יודע על פלוני שבאמת זומם לבצע פשע, ולכן אין עמידה בלשון החוק. ואולם, חשוב לדעת כי לא פעם נוטות הפסיקות להרחבת הכוונה, כך שיש לדווח גם אם ידוע על קבוצת עבריינים שנוהגת לבצע פשעים ולכן ישנה סבירות שתמשיך לעשות זאת גם בעתיד.

מתי חייבים לדווח על עבירות, ומתי מדווחים

ראשית, אנו רואים מלשון החוק כי יש לנקוט בכל האמצעים הסבירים כדי למנוע את עשייתו או השלמתו של פשע. מצד שני, אין בכך לומר שלאזרח מן השורה ניתנות סמכויות של שוטר או חייל, והוא בוודאי אינו מצופה לבצע מעצר כנגד שכנו שהודיע כי הוא מתכוון לפשוע. על כן, כאשר מדובר על נקיטה באמצעים סבירים למניעת פשע הכוונה היא **לפנות לרשויות**, ולמעשה - למשטרה.

נקודה נוספת שיש להתעכב עליה היא **מועד הדיווח**: כפי שאנו רואים סעיף 262 מתייחס למניעה של עבירות ומכאן ברור שמדובר בעבירות שטרם בוצעו. כלומר, זהו חוק הצופה פני עתיד ואינו מוטל על עבירה שכבר התבצעה וממילא לא ניתן לעוצרה או למנוע את תוצאותיה. כאמור, יש לדווח גם אם ידוע על כוונה ספציפית וברורה לבצע פשע בזמן הקרוב, וישנם שופטים הגורסים שיש לדווח גם אם ישנה ידיעה על מי שנוהג באורח קבע לבצע פשעים ועלול לעשות מעשה בקרוב מפאת מנהגיו. כפי שנראה בהמשך, ישנו מיעוט של עבירות חמורות במיוחד שיש לדווח על מבצען גם לאחר הביצוע, שאם לא כן עלולה זו להיות [עבירת חיפוי על עבירה](#).

על אילו עבירות חובה לדווח למשטרה

עבירת אי מניעת פשע כשמה כן היא - חובה לדווח על עבירות מסוג פשע, כלומר אלו שעונשן הינו 3 שנות מאסר או למעלה מכך. יש להבין כי בחוקי ישראל קיימים שלושה סיווגים של עבירות: הראשון והקל ביותר הוא עבירות "חטא" שעונשן הוא קנס או שלושה חודשי מאסר לכל היותר, השני הוא עבירות "עוון" שעונשן הוא קנס או מאסר של 3 חודשים ועד שלוש שנים, והשלישי והחמור ביותר הוא כאמור "פשע". ישנן דוגמאות רבות ושונות לעבירות מסוג פשע, ביניהן תקיפה הגורמת חבלה של ממש, גניבה, קבלת דבר במרמה, מעשה מגונה, סחיטה באיומים ועוד. עוד חשוב לדעת כי ישנן עבירות המשתייכות לכאורה לעבירות מסוג "עוון" אך בהחלט עלולות להחמיר לכדי עבירות מסוג "פשע".

לדוגמא, אם אדם יודע על פלוני שמתכוון לבצע מעשה מגונה בפומבי, הרי שאם לא ידווח לא יואשם באי מניעת פשע - שכן זוהי עבירת עוון שדינה עד שנת מאסר אחת. ואולם, אם חלילה בעת שבוצעה העבירה היה עד לה קטין שגילו מתחת ל-16 שנים הרי שהעונש גדל לשלוש שנים, וזוהי כבר עבירת פשע. דוגמא נוספת היא עבירת תקיפה סתם שעונשה עומד על שתי שנות מאסר, כלומר במסגרת עבירות העוון. ואולם, אם אדם לא נקט באמצעים סבירים למנוע אותה והיא הובילה לגרימת חבלה ממשית, הרי שכבר מדובר בפשע שעונשו שלוש שנות מאסר. לכן, גם מקרה זה עלול להוביל לאישום בגין אי מניעת פשע.

עוד שתי חובות למניעת עבירות ודיווח עליהן

החובה למנוע פשעים אינה מסתיימת בסעיף 262 לחוק העונשין. אליו נוספת למשל חובת הדיווח שקשורה לעבירות המבוצעות בקטינים, גם אם אינן מסוג פשע, שעליהן יש לדווח לעובדים סוציאליים או לתחנות משטרה. הוראה נוספת מופיעה בסעיף הבא לחוק העונשין (263), ולפיה: "מי שנצטווה כדין מפי עובד ציבורי, שוטר או אדם אחר, לעזור במניעת עבירות או במעצרו של אדם או במניעת הברחתו או בריחתו של אדם, והוא מסרב או נמנע מהגיש עזרה לפי יכלתו, דינו - מאסר שלוש שנים". שימו לב שמדובר בכל סוגי העבירות ולא בפשעים בלבד.

בעבירות חמורות במיוחד יש לדווח גם לאחר מעשה

סעיף 95 לחוק העונשין משלים את סעיף 262 ומרחיב אותו לגבי עבירות חמורות במיוחד, שדין 15 שנות מאסר ומעלה. מדובר בעבירות כגון אונס, רצח וסיוע לרצח, שבמקרה שלהן חובה לדווח לא רק לפני ביצוען אלא גם לאחריו. יתרה מכך, מי שאינו פועל על פי ההוראות עשוי למצוא את עצמו בפני ענישה חמורה בהרבה שעומדת על שבע שנות מאסר, בניגוד לשנתיים במקרה של אי מניעת פשע. מאידך, במידה שמבצע הפשע החמור הינו בן משפחה קרוב, כגון אח, הורה או ילד, הוראה זו אינה חלה על קרוביו ואינה מחייבת אותם בדיווח על מעשיו לאחר מעשה.

השורה התחתונה - דווח על פשעים ומנע פגיעות

לא בכדי דאג המחוקק לעגן את החובה האזרחית בסעיף 262 לחוק העונשין. יש לזכור כי עבירות מסוג פשע עלולות להסב פגיעות חמורות ביותר לאנשים תמימים או לחברה בכללותה. לכן, אם יש בידיכם ידיעה על פשע העומד להתבצע מהרו לפנות למשטרה, וכך גם תחסכו מעצמכם הסתבכות בלתי נעימה עם רשויות החוק שעלולה להסתיים בתקופת מאסר.

זומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בגין אי מניעת פשע?

אתה זקוק לעו"ד פלילי מנוסה שייסע לך בניהול ההליך הפלילי נגדך, בין אם זה בחקירה הראשונית ובין אם זה בכותלי בית המשפט, שכן המדובר בעבירה פלילית שתוצאתה יכולה להיות חמורה מאוד עבורך הכוללת כאפשרות סבירה לחלוטין גם הותרת רישום פלילי, ובמקרים מסוימים אף שהייה מאחורי סורג ובריח. משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לנאשמים המואשמים בעבירות של פגיעות בסדרי השלטון והמשפט בכלל ובעבירת אי מניעת פשע בפרט, מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה זומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בגין אי מניעת פשע עד פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [השאר פרטים](#) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

27/05/2019
077-5006206
052-6885006

אי מניעת פשע - לא רק חובה מוסרית - עורך דין פלילי אסף דוק

{*:fast_contact}